

Till
Utbildningsdepartementet
Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten

Dnr U2024/01680
Dnr CIF 2024/20

Remissvar över betänkandet SOU 2024:42 Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid. Betänkande från Folkbildningsutredningen

Sammanfattning

Vi instämmer i förslaget att Centrum för idrottsforskning (CIF) ska ges i uppdrag att utvärdera det statliga verksamhetsstödet till SISU Idrottsutbildarna. Vi delar även uppfattningen att CIF:s uppföljning ska rymma både regelbunden uppföljning och utvärdering av resultat och effekter av verksamhetsstödet till SISU Idrottsutbildarna och möjligheten till fördjupade analyser på regeringens uppdrag.

Vi har emellertid svårt att uttala oss om förslaget om ett anslag på 1 MSEK för utvärderingsuppdraget. Finansieringen av det nya uppdraget intimt kopplad till regeringens förväntningar och uppföljningens reella omfattning. Enligt vår bedömning är ett ökat anslag på 1 MSEK i underkant om uppföljningen ska innehålla både långsiktig uppföljning via indikatorer och möjlighet till fördjupade, tematiska analyser. Vi anser därför att den slutgiltiga kostnadsramen för uppdraget bör fastställas i en dialog mellan regeringen och CIF.

Om Centrum för idrottsforskning

Centrum för idrottsforskning (CIF) är ett statligt finansierat och oberoende kunskapscenter för idrott med Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm som huvudman.

CIF bildades 1989 för att initiera, samordna, stödja och informera om forskning inom idrottens område. Detta innebär att CIF årligen bedömer och fördelar anslag till forskningsprojekt och tjänster om idrott och fysisk aktivitet, samordnar forskningsinsatser samt tillgängliggör forskningsbaserad kunskap, inte minst via nättidskriften www.idrottsforskning.se. CIF:s mål är att främja idrottsforskning av högsta vetenskapliga kvalitet. Detta åstadkoms genom att forskare söker bidrag i konkurrens och att ansökningar bedöms av CIF:s vetenskapliga råd. Inför 2025

fördelade CIF sammanlagt 23,6 miljoner kronor till svensk idrottsforskning.

Sedan 2010 har CIF även i uppdrag av regeringen följa upp statens stöd till idrotten, för att ta reda på vilken betydelse stödet ger. Det gör vi bland annat genom att använda olika indikatorer som mäter exempelvis ungas idrottsaktivitet samt specialidrottsförbundens ekonomi och jämställdhet på ledande positioner inom idrottsrörelsen. Vi genomför även årliga fördjupningsstudier på olika teman som regeringen beslutar om. Resultatet av CIF:s uppföljningsverksamhet redovisas i rapportserien *Statens stöd till idrotten*.

I april 2022 fick CIF även i uppdrag av regeringen att upprätta och driva en nationell kunskapsplattform för platser för idrott och friluftsliv samt att följa upp funktionshinderspolitiken inom idrottsområdet. Det senare uppdraget utgår från regeringens strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under 2021–2031.

CIF finansieras genom statsanslag från Utbildningsdepartementet och Socialdepartementet. Uppföljningen av statens stöd till idrotten återrapporteras till Socialdepartementet.

CIF:s yttrande över Folkbildningsutredningens förslag

Folkbildningsutredningens betänkande spänner över hela den statliga folkbildningspolitiken: från historiska redogörelser av folkbildningens uppkomst i Sverige till analyser av folkbildningens aktuella utmaningar och samhällsnytta. Särskild vikt läggs vid statens möjligheter och begränsningar att styra sitt offentliga stöd. Enligt utredningen behövs ”en ny balanspunkt i relationen mellan staten och folkbildningen”. Mot denna bakgrund presenterar utredningen både förslag på nya mål för den statliga folkbildningspolitiken och en ny modell för uppföljning och utvärdering. I det sistnämnda ingår förslag om att CIF ska få i uppdrag att utvärdera det statliga verksamhetsstödet som går till idrottsrörelsens eget studieförbund SISU idrottsutbildarna.

CIF:s kansli har läst betänkandet i sin helhet och med stort intresse. Vi konstaterar att det finns många beröringspunkter i statens relation till folkbildningen respektive idrotten. I båda politikområdena bygger det statliga stödet på en vilja att både hjälpa och att påverka ideella och demokratisk uppbyggda sammanslutningar. I båda fallen tar politiken utgångspunkt i en självförvaltningsmodell där mottagarna av det statliga stödet ges stort självbestämmande. Detta leder till liknande begränsningar i statens möjlighet till styrning samt liknande behov av effektiv uppföljning och kontroll av det statliga stödet.

Trots många och intressanta beröringspunkter mellan de två politikområdena kommer vi i detta yttrande att avgränsa oss till de utredningsförslag som rör CIF:s föreslagna roll i uppföljningen av idrottsrörelsens studieverksamhet inom ramen för SISU Idrottsutbildarna.

Förslag 1: Folkbildningsutredningen föreslår utredningen att det särskilda verksamhetsstödet till SISU Idrottsutbildarna ska utvärderas av Centrum för idrottsforskning.

Folkbildningsutredningen föreslår att det särskilda verksamhetsstödet till SISU Idrottsutbildarna ska utvärderas av CIF. Förslaget motiveras med att CIF har en gedigen erfarenhet från uppföljning och utvärdering av den statliga idrottspolitiken. Att SISU Idrottsutbildarnas verksamhet inte redan idag ingår i CIF:s uppföljning av statens stöd till idrotten förklaras av närmast administrativa skäl: att statens stöd till Riksidrottsförbundet respektive SISU Idrottsutbildarna regleras i två skilda förordningar.

CIF instämmer i Folkbildningsutredningens förslag. Vi har lång erfarenhet av att följa upp idrottsverksamhet i Riksidrottsförbundets regi, såväl kvantitativt som kvalitativt. CIF uppfyller även utredningens krav på ett oberoende i förhållande till SISU Idrottsutbildarna. Eftersom SISU Idrottsutbildarna sedan 2007 inte ingår i Folkbildningsförbundet och dess offentliga stöd utgör en egen anslagspost i folkbildningsanslaget kommer förslaget inte att påverka övrig folkbildningsverksamhet. Slutligen menar vi att det vore positivt för CIF:s uppföljning av statens idrottspolitik om även idrottsrörelsens studie-, bildnings- och utbildningsverksamhet ingår i vårt uppdrag.

Förslag 2: Folkbildningsrådet, SISU Idrottsutbildarna och de som har tagit emot statsbidrag till folkbildningen ska lämna Myndigheten för kulturanalys, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering samt Centrum för idrottsforskning de uppgifter och upplysningar som behövs för att genomföra uppföljning och utvärdering av statens stöd till folkbildningen.

CIF tillstyrker detta förslag. Det är givetvis viktigt att de aktörer som mottar statsbidrag för folkbildning bistår de som ska genomföra den externa utvärderingen med de uppgifter och upplysningar som behövs. Att detta upplysningskrav skrivs in som en särskild bestämmelse i statsbidragsförordningen är ett sätt att tydliggöra denna självklara princip.

Det kan tilläggas att en motsvarande skrivning redan finns i den förordning som reglerar statens stöd till idrotten. I förordning (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet stadgas (§ 8) att organisationer som mottar bidrag ur denna förordning även ska inkomma till CIF med ”de uppgifter som centrumet behöver för att genomföra en regelbunden och långsiktig uppföljning av statens stöd till idrotten”.

Förslag 3: CIF:s uppföljningar och utvärderingar ska utgöra ett viktigt bidrag till MYKA:s samlade utvärdering av statsbidraget i förhållande till de folkbildningspolitiska målen.

CIF tillstyrker även detta förslag. Även om verksamhetsstödet till SISU Idrottsutbildarna framöver föreslås följas upp av CIF är det viktigt att idrottsrörelsens studieverksamhet ingår i den samlande bedömning av folkbildningspolitiken som MYKA ska ansvara för.

Förslag 4: Det konkreta uppföljnings- och utvärderingsarbetet ska operationaliseras av CIF. Folkbildningsutredningen anser dock uppföljningen ska rymma både regelbunden uppföljning och utvärdering av resultat och effekter av verksamhetsstödet till SISU och möjligheten att genomföra fördjupade analyser på regeringens uppdrag. Folkbildningen föreslår vidare att CIF ska få ett förstärkt anslag på 1 MSEK för att följa upp SISU Idrottsutbildarna

Vi stödjer förslaget om uppföljnings- och utvärderingsarbetets utformning. Till saken hör att CIF:s nuvarande uppföljning av statens stöd till idrotten är uppbyggd enligt liknande principer där en regelbunden, kvantitativ uppföljning av idrottsstödet effekter via ett indikatorsystem kombineras med fördjupade analyser i särskilda teman som regeringen bestämmer. Detta är följaktligen ett arbetsätt som vi är vana vid. Att förena större, kvantitativa uppföljningar med kvalitativa fördjupade analyser är dessutom en bra metod för att fånga och spegla komplexitet, mångfald och utvecklingstendenser i ett större politikområde.

Vi stödjer även förslaget att CIF ska få i uppgift att själv utforma det konkreta uppföljningsarbetet. Detta skapar möjligheter för oss att förena detta nya uppdrag med vår pågående uppföljning av statens stöd till idrotten. Resultatet ger både effektivitetsvinster och goda förutsättningar för oss att ge en samlad bedömning av den statliga idrottspolitiken i sin helhet.

Vi har dock svårt att uttala oss om förslaget om ett förstärkt anslag på 1 MSEK. Det ligger i sakens natur att ett uppföljningsuppdrag av detta slag måste konkretiseras och beredas. Det finns även frågor som behöver besvaras rörande regeringens förväntningar och uppföljningens omfattning. Vad innebär det exempelvis att regeringen ska ha "möjligheten" att ge CIF i uppdrag att genomföra fördjupade analyser? Är det rimligt att planera för ett fördjupningsuppdrag per år? Mot denna bakgrund gör vi bedömningen att ett ökat anslag på 1 MSEK är i underkant om uppföljningen ska innehålla både långsiktig uppföljning via indikatorer och möjlighet till fördjupade, tematiska analyser. Vi anser därför att den slutgiltiga kostnadsramen för uppdraget bör fastställas i en dialog mellan regeringen och CIF om uppdragets reella omfattning och utformning.

Slutord

Som framgått ovan är vi på CIF positiva till förslaget om att få i uppdrag att utvärdera statens stöd till SISU Idrottsutbildarna. Vi har redan regeringens uppdrag att följa upp statens stöd till idrottsrörelsen. Vi följer sedan länge noga utvecklingen i den svenska idrottsrörelsen via både kvantitativa mått och fördjupningsanalyser. Vi förser årligen regeringen med samlade bedömningar av den statliga idrottspolitikens utveckling och effekter. I detta uppföljningsuppdrag ingår emellertid inte den folkbildningsverksamhet som SISU Idrottsutbildarna bedriver trots att utbildningsinsatser är en självklar och integrerad del av idrottsrörelsens verksamhet. Detta är beklagligt. Folkbildningsutredningens förslag är därmed inte bara en smidig lösning på ett folkbildningspolitiskt problem – det skulle även vara en åtgärd som stärker statens uppföljning av svensk idrottspolitik.

-- --

I detta ärende har CIF:s föreståndare Christine Dartsch Nilsson beslutat. Utredare Johan R Norberg har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också utredare Lina Wahlgren deltagit.

Med vänlig hälsning

Christine Dartsch Nilsson, föreståndare

Centrum för idrottsforskning
Box 5626, 114 86 Stockholm
Tel 08-120 537 00
cif@gih.se
www.centrumforidrottsforskning.se